

Bijlage 5: Inspiratielijst - hoe ben je voorbereid op warme dagen?

Inhoud

Communicatie	2
Communicatie vooraf met bezoekers	2
Communicatie met bezoekers tijdens het evenement	2
Peer-to-peercommunicatie en rolmodellen	3
Communicatie tussen personeel en vrijwilligers	3
Voorzieningen	4
Hulpposten	4
Drank- en sanitaire voorzieningen	4
Drankgelegenheid	4
Alcohol- en waterbeleid	5
Voeding	6
Sanitaire voorziening	6
Verkoelende maatregelen	7
Beschikbaarheid van verkoelende maatregelen of koele plaatsen	7
Crowdmanagement en crowdcontrol	7
Vernevelen	8
Chill-outruimte	9
Zwemgelegenheid	9
Passieve koeling/ventilatie	10
Actieve koeling	10
Personeel en vrijwilligers	11
Hulpverleners en personeel	11
Barpersoneel	11
Stewards/vrijwilligers	11
Goede voorbeelden	12

In dit document verwijzen we naar verzamelde inzichten en goede praktijkvoorbeelden. Laat je inspireren om zelf keuzes te maken (stap 3, [zie leidraad](#)) over hoe jij het zult aanpakken.

Deze mogelijke initiatieven werden ook verwerkt in twee gezondheidsmatrixen. [Gezondheidsmatrix 'Drink voldoende'](#) en [Gezondheidsmatrix 'Verkoelende maatregelen'](#).

Communicatie

Communicatie vooraf met bezoekers

Geeft de Vlaamse overheid voor het evenement [een warmtewaarschuwing](#)? Dan kun je als organisator beslissen om je bezoekers vooraf te informeren over de voorzorgsmaatregelen die ze kunnen nemen. Zo vergroot je hun zelfredzaamheid.

Zijn de contactgegevens (gsm-nummer, e-mail ...) van je bezoekers bekend? Dan kun je vooraf tips versturen via een korte nieuwsbrief of een waarschuwingsberichtje, als je bezoeker daarvoor zijn toestemming gegeven heeft. Deze boodschappen kun je ook communiceren via sociale media of de website van je evenement.

Mogelijke adviezen:

- Neem voldoende drinkwater mee voor onderweg.
- Pas het moment van je vertrek aan en kom op een koeler moment van de dag.
- Draag lichte kleding.
- Breng zonnebescherming mee en smeer je vooraf goed in.
- Draag een hoofddeksel.
- Informeer je over de weersomstandigheden.

Communicatie met bezoekers tijdens het evenement

Ook tijdens het evenement adviseer je je bezoekers het best via verschillende kanalen om maatregelen te nemen en hun gedrag aan te passen aan de warme weersomstandigheden. Gebruik een mix van communicatiekanalen om zo veel mogelijk bezoekers te bereiken: digitale borden, videoschermen, sociale media, sms-diensten, via de presentator op het podium ...

Hou rekening met een aantal principes:

- Herhaling werkt! Herhaal dus regelmatig je boodschappen.
- Hou rekening met anderstaligen (toeristen, bezoekers van andere etnische origine ...). Gebruik zo veel mogelijk beeldend materiaal en iconen.
- Zorg voor duidelijke en eenduidige boodschappen.
- Gebruik de taal en beelden van de doelgroep of subculturen.
- Voorkom betutteling.
- Geef duidelijke informatie over het herkennen van symptomen van oververhitting en uitdroging.
- Vraag je bezoekers om meteen naar de hulpposten te gaan als iemand onwel wordt.

Verwerk deze informatie in je boodschappen:

- Matig je alcoholgebruik en drink voldoende water.
- Draag luchtige kleding, liefst met een lichte kleur.
- Draag een hoofddeksel.
- Beperk fysieke inspanningen en rust voldoende, liefst in de schaduw.
- Zoek op tijd verkoeling.
- Bescherm jezelf tegen de volle zon.
- Smeer je in met zonnebrandcrème als je de zon niet kunt vermijden.

Voorzie in een installatie om bij mogelijke ontruiming of calamiteiten het publiek te kunnen toespreken of instrueren.

Peer-to-peercommunicatie en rolmodellen

De groep mensen met wie je bezoekers omgaan (peers) komen met argumenten die hen zullen aanspreken. Denk bijvoorbeeld aan familie, vrienden en bekenden. Zij maken de weg vrij voor informatie over omgaan met warmte. Peer-to-peercommunicatie is dan ook gebaseerd op het idee dat mensen ontvankelijker zijn voor signalen uit hun sociale omgeving dan voor informatie van overheden of relatief onbekenden. Mensen passen hun gedrag aan als ze niet alleen een bericht horen op de radio of een folder lezen, maar ook hun burens of familie, vrienden en kennissen horen praten over het gevaar van warme dagen. De gedragsbeïnvloedende kracht van peer-to-peercommunicatie zit in het feit dat peers 'warme' afzenders zijn uit de sociale omgeving die net die rationele argumenten gebruiken die de doorslag geven.

Tijdens festivals of grote sportevents kun je als organisator inspelen op peer-to-peercommunicatie door bekende artiesten of bekende Vlamingen als rolmodel te laten optreden om de adviezen rond omgaan met warmte extra kracht bij te zetten.

Communicatie tussen personeel en vrijwilligers

Om zo veel mogelijk risico's door warmte uit te sluiten, stem je frequent af met het veiligheidsteam en de hulpposten, zowel voor als tijdens je evenement. Geef briefings over de aard van het terrein, het aantal en de plaats van de voorzieningen, de communicatiemiddelen en het aantal medewerkers. Zie er portofoons aanwezig? Oefen dan met de gebruikers.

Het veiligheidsteam of de verantwoordelijke voor de veiligheid op je evenement maakt een lijst op met belangrijke telefoonnummers en portokanalen. Tijdens het evenement wordt bij de hulpposten (op grote evenementen via portofoons) regelmatig de situatie gemonitord op mensen met symptomen van hitteziekten. Bereiken mensen druppelsgewijs de EHBO-posten met verhittingsverschijnselen? Dan moet er snel actie ondernomen worden. De kans bestaat dat de hulpposten overspoeld zullen worden met veel mensen die tegelijkertijd onwel worden.

Opgelet! Het is best mogelijk dat temperaturen lokaal hoger oplopen dan regionale weersvoorspellingen aangeven. De Vlaamse overheid stuurt dan geen warmtewaarschuwing uit, terwijl er op lokaal niveau toch actie vereist kan zijn. Soms kan het dus raadzaam zijn om een verantwoordelijke aan te duiden die het lokale weer opvolgt.

Voorzieningen

Hulpposten

Een EHBO-post is verplicht vanaf 10.000 deelnemers. Voor kleinere evenementen geldt het 'goedehuisvaderprincipe'. Elke organisator kan een beroep doen op Rode Kruis Vlaanderen voor een preventieve hulpactie ([zie ook overzicht mogelijke partners](#)).

Het aantal hulpposten en hulpverleners wordt aangepast aan de weersvoorspellingen, de omvang van het evenement (bijvoorbeeld verspreid over verschillende stadsdelen of op eenzelfde plek) en de (verwachte) opkomst. Tijdens warme dagen moet de medische organisatie opgeschaald worden (met een hoger aantal EHBO'ers en een snellere aflossing). De hulpposten worden bij extreme warmte extra uitgerust met materialen om patiënten te verkoelen: airco of ventilatie, zakken ijsblokjes, emmers koud water met sponzen, koel drinkwater, isotone dranken ...

Daarnaast moet er aandacht gaan naar alcohol- en drugsintoxicaties. Het gebruik van alcohol en drugs kan leiden tot uitdroging van het lichaam. Ook kennis bij hulpverleners over watervergiftiging (vooral in relatie tot xtc-gebruik) kan veel leed voorkomen. Watervergiftiging treedt op bij inname van grote hoeveelheden water (verhoogde opname), terwijl het lichaam dat niet kwijt kan door een verminderde afgifte als gevolg van xtc-gebruik.

Drank- en sanitaire voorzieningen

Drankgelegenheid

Veel organisatoren van evenementen verbieden eigen drank. Slechts enkele evenementen laten toe om water in een open flesje zonder dop mee te brengen, of water voor zwangere vrouwen en/of flesjesvoeding voor baby's.

Daardoor zijn de bezoekers afhankelijk van de drankvoorziening op het terrein. Een dure kostprijs van drank kan hen ervan weerhouden om voldoende te drinken. Bovendien draait het barpersoneel vaak de schroef dop van de drankflesjes en gooit die weg, om zo te voorkomen dat het flesje opnieuw gevuld wordt met leidingwater. Als organisator kun je ervoor kiezen om gekochte flesjes hervulbaar te laten, zodat je bezoekers ze kunnen vullen met drinkbaar leidingwater bij watertappunten.

Zorg voor een vlotte drankbedeling aan de bar door voldoende barpersoneel in te zetten. Want lange wachtrijen aan de toog of drankgelegenheden kunnen ertoe leiden dat je bezoekers de aankoop van (niet-alcoholische) drank uitstellen om niet te veel te hoeven missen van het lopende programma.

Door gratis water aan te bieden in flesjes of op watertappunten verspreid over het terrein, kun je mensen gemakkelijker aanzetten om voldoende te drinken. Waak er wel goed over dat het drinkwater in de waterinstallaties van drinkwaterkwaliteit is. Een alternatief is gratis flesjes drinkwater uitdelen of tegen een lage prijs verkopen. Of installeer een heuse 'waterbar' waar alleen water aangeboden wordt, al dan niet gratis. Sommige gemeenten verhuren een waterbar of mobiele waterfontein.

Gebruik je een watertank? Plaats die dan uit de zon. Schakel onmiddellijk over op petflessen als het water uit de kranen er – ondanks alle voorzorgen – niet goed uitziet, vreemd ruikt of smaakt. Zorg ervoor dat watertappunten op plaatsen staan waar veel passage is. Sociale controle heeft een positieve impact op het gebruik van de installaties. Passanten worden zo gemakkelijk uitgenodigd om leidingwater te drinken.

Alcohol- en waterbeleid

Voer een actief alcohol- en waterbeleid. Zorg ervoor dat water en (gezonde) frisdrank sowieso goedkoper zijn dan alcoholische dranken. Adviseer je bezoekers om voldoende water te drinken, ook als ze geen dorst hebben. Serveer je toch alcohol? Kies dan tijdens zomerse dagen voor dranken met een laag alcoholpercentage (onder 5%). Schenk bijvoorbeeld geen bier met een hoger alcoholpercentage of bied alcoholarm of alcoholvrij bier aan.

Maak handig gebruik van *nudges* zodat je bezoekers een gezonde keuze maken. Geef hen een duwtje in de richting van voldoende water drinken. Door in de omgeving iets te veranderen, kun je je bezoekers stimuleren om de gezonde keuze te maken, zonder hen te beperken in hun mogelijkheden. Enkele suggesties:

- Maak water drinken aantrekkelijk. Bied een ruim assortiment aan alcoholvrije dranken (eventueel ook isotone dranken) aan, zoals alcoholvrije, verfrissende cocktails, smoothies of gepimpte waters. Promoot ze op een aantrekkelijke manier.
- Plaats een waterdruppelpad (of voetstapstickers) richting het watertappunt. Wijs mensen de weg naar water via bordjes.
- Maak water drinken gemakkelijk en zorg dat er water beschikbaar is op plaatsen waar veel mensen komen of wachten, bijvoorbeeld in de buurt van sanitaire voorzieningen. Verdeel bijvoorbeeld drinkbekers bij toiletten.
- Herinner de mensen eraan om water te drinken en hang in de buurt van de bar of drankgelegenheden affiches op of plaats er digitale borden met gezondheidsboodschappen. Plaats een 'Drink water uit de kraan'-sticker bij waterkranen.
- Promoot een (gratis) gezondheidsapp om voldoende water te drinken, een digitale hydro-coach of een reminder via smartphone om regelmatig water te drinken. Deze apps houden vaak ook bij hoeveel water iemand al gedronken heeft en hoeveel water hij nog moet drinken om gehydrateerd te blijven.
- Ontwikkel ludieke acties die aanzetten tot water drinken. Deel bijvoorbeeld waterkaarten uit die je bezoekers kunnen laten afstempelen bij elk geconsumeerd glas water. Een bezoeker met een volle kaart maakt kans op een mooie prijs.
- En vooral: zorg dat alle medewerkers van het evenement zelf het goede voorbeeld geven.

Voeding

Zorg voor aangepaste maaltijden of eetkraampjes die een (gezond) aanbod hebben van vochtrijke en licht verteerbare voeding met zo weinig mogelijk zout, suiker of ingrediënten die snel bederven (gevaar voor salmonellabesmetting). Het lichaam produceert meer hitte als het een zware maaltijd moet verteren. Ideaal voor warme dagen is vochtrijk fruit, zoals watermeloen.

Veel voedingsproducten moeten koel bewaard, vervoerd en verkocht worden om te vermijden dat bacteriën zich kunnen vermenigvuldigen. Die koude keten mag nooit onderbroken worden. Zeker op warme dagen moet daar nauwlettend op toegezien worden. Hoe kouder zulke producten worden bewaard, hoe minder kans ziekteverwekkers hebben om uit te groeien. Zorg dus altijd voor voldoende koel- en vriescapaciteit.

Voor de meeste voedingsmiddelen die gekoeld moeten worden, geldt een wettelijke maximumtemperatuur van 7 graden Celsius. Maar er zijn ook producten met een nog lagere temperatuurgrens. De lijst met te koelen levensmiddelen en hun wettelijke temperatuurvoorwaarden voor de detailhandel is te vinden in bijlage IV van het [Koninklijk Besluit van 13 juli 2014 betreffende levensmiddelenhygiëne](#) (FAVV). Diepvriesproducten moeten bij een temperatuur van minimaal -18 graden Celsius bewaard worden, zoals bepaald in het Koninklijk Besluit van 5 december 1990 over diepvriesproducten.

Ook warme voeding moet op de juiste temperatuur warm gehouden worden en dat voor een beperkte tijd. Als een voedingsmiddel opnieuw moet worden opgewarmd of warm bewaard, dan moet de verhitting zo snel mogelijk verlopen en het product voortdurend op een inwendige temperatuur van ten minste 60 graden Celsius bewaard worden (KB van 13 juli 2014 betreffende levensmiddelenhygiëne – FAVV).

Sanitaire voorziening

De vlotte beschikbaarheid van schone toiletten heeft invloed op het drinkgedrag van je bezoekers. Zijn er onvoldoende sanitaire voorzieningen met lange wachtrijen? Dan drinken je bezoekers minder en stellen ze een toiletbezoek uit.

Geef de voorkeur aan toiletten waarin de bezoekers de kleur van hun eigen urine kunnen zien. Zo kunnen ze zelf vaststellen bij donkere verkleuring van hun urine dat hun vochtbalans niet in orde is. Kies liefst voor toiletten die aangesloten kunnen worden op bestaande voorzieningen, want die zijn hygiënischer.

Ga – afhankelijk van de aard van je evenement en de beschikbare horeca in de omgeving – van de volgende normen uit:

- Laat het aantal beschikbare toiletten afhangen van de weersvoorspelling, het geschatte aantal bezoekers dat op één moment aanwezig zal zijn, de leeftijd van de bezoekers, het tijdstip van de dag en de gemiddelde verblijfsduur van de bezoekers op het evenement. Reken bij grote evenementen op twee toiletten per 150 gelijktijdig aanwezige bezoekers. Drijf het aantal op bij extreme warmte.
- Neem een maximale wachttijd van vijf minuten in acht.
- Verdeel de toiletten zodanig over het terrein dat de bezoekers maximaal 150 meter moeten lopen.

- Reinig de toiletruimten regelmatig, minimaal twee keer per dag. Las bij warm weer extra schoonmaakbeurten in.
- Voorzie in minimaal één wastafel met zuiver water bij elke groep toiletten. Zo kunnen je bezoekers zich ook verfrissen.
- Breng waarschuwingen of pictogrammen aan bij handenwasgelegenheden als het geen drinkwater is!
- Plaats liefst ook watertappunten met water van drinkwaterkwaliteit in de nabijheid van elke groep toiletten.

Verkoelende maatregelen

Beschikbaarheid van verkoelende maatregelen of koele plaatsen

Voldoende verkoeling zoeken is niet altijd mogelijk als er onvoldoende schaduw of koele plekken voorhanden zijn. Hou er als organisator rekening mee dat een bezoeker afhankelijk is van jouw keuzes en de beschikbare voorzieningen. Wie bij de ingang lang in een rij moet staan wachten in de volle zon zonder schaduw, verkoeling of drinkmogelijkheden, heeft weinig andere keuze. Ook bij optredens in de openlucht zonder schaduwplaatsen wordt het publiek lange tijd blootgesteld aan de volle zon. Zorg dus voor verkoelende maatregelen dicht bij de activiteit.

Mensen worden vaak uitbundig in het feestgedruis van een festival of als ze een idool zien of horen. Fans hebben er heel wat voor over om hun idool van dichtbij te ontmoeten en drummen samen op de eerste rijen (pinguïneffect). Soms staan ze urenlang in de volle zon te wachten om het ideale plekje vast te houden. Bevinden de schaduw of koele plekken zich ver van het gebeuren? Dan zullen de bezoekers niet geneigd zijn om die op te zoeken uit vrees een interessante activiteit te mislopen of een stuk van het programma te missen.

Raad je bezoekers actief aan om zo veel mogelijk schaduw en koele plaatsen op te zoeken. Zorg voor een vestiaire zodat bezoekers overtoollige of te warme kledij op een veilige manier kunnen achterlaten. Herinner je bezoekers op het terrein eraan dat ze zich niet te warm kleden en wijs hen op de vestiaires.

Crowdmanagement en crowdcontrol

Een goed uitgewerkt crowdmanagement bij grote evenementen kan het pinguïneffect voorkomen door het publiek te spreiden over het hele terrein. Bereken daarvoor eerst de maximale bezoekerscapaciteit. Die is afhankelijk van het maximale aantal personen die per oppervlakte-eenheid op het terrein kan staan. Op basis van het netto-oppervlak dat bezet zal worden en een verdeling op het terrein in verschillende persoonsdichtheden kun je dan de maximale capaciteit bepalen. Tel bij de berekening alle aanwezige personen op het terrein mee. Naast bezoekers dus ook het aanwezige personeel en vrijwilligers. Op de plaats die een podium inneemt kan geen publiek staan, dus die telt niet mee bij de berekening van de oppervlakte. Hou ook rekening met de publieksdichtheid op plekken met meer activiteit, zoals de bar en de plaats waar bonnen verkocht worden.

Enkele richtlijnen om het netto-oppervlak in verschillende zones in te delen:

- 6 personen per vierkante meter: er is beperkte tot geen bewegingsvrijheid. De mensen raken elkaar onbedoeld aan.

- 4 personen per vierkante meter: er is redelijke bewegingsvrijheid. Als mensen zich willen verplaatsen, moeten ze vragen om erlangs te komen.
- 2 personen per vierkante meter: er is ruime bewegingsvrijheid en voldoende ruimte om te gaan zitten.

Bezoekersstromen kunnen beheersbaar blijven als je de activiteiten slim verspreidt, zowel qua plaats als tijdstip. Bij grote evenementen is het zinvol om een door-dacht hekkenplan en duidelijke bewegwijzering op te stellen. Zo kun je je bezoekers via verschillende soorten hekken (dranghekken, hoog hekwerk ...), barrières en (digitale) borden sturen en mensenmassa's voorkomen. Ook lange wachtrijen bij de ingang kun je zo vermijden. Hou bijvoorbeeld ticketverkoop of andere activiteiten weg bij de ingang. Zet getrainde stewards in die snel kunnen ingrijpen als er iets fout loopt (bv. iemand die onwel wordt tijdens het lange wachten in de warmte). Deel de ruimte bij een activiteit of voor het podium zodanig in dat drummen tot een minimum beperkt wordt en mensen zich snel naar de zijanten kunnen begeven.

Ga je actief ingrijpen omdat het dreigt fout te lopen? Dan wordt het 'crowdcontrol'. Geef met digitale borden aan welke plekken te druk of volzet zijn en suggereer alternatieve looproutes die aangepast zijn aan de bezoekersbezetting op dat moment. Via informatieborden kun je de bezoekers de andere kant op dirigeren. Monitor daartoe voortdurend de bezoekersstromen (bv. via crowdspotters, camerabewaking of wifi). Als je een plan voor crowdmanagement uitwerkt en digitale borden of ledschermen programmeert, neem dan vooraf het 'scenario extreme warmte' op. Dan kun je dat meteen activeren als het extreem warm wordt en weet iedereen wat zij of hij moet doen.

Vernevelen

Een vernevelaar biedt een oplossing om snel een mensenmassa te verkoelen, op voorwaarde dat je een aantal voorzorgsmaatregelen neemt. Het vernevelingssysteem moet over de nodige filters beschikken om het publiek in veilige omstandigheden te verkoelen. Win dus vooraf advies in over legionellapreventie en onderzoek in hoeverre vernevelen tegenovergestelde of negatieve effecten kan genereren bij de bezoekers. Mensen kunnen ziek worden als ze legionellabacteriën inademen. Deze bacteriën kunnen groeien in waterinstallaties en bij verneveling kunnen ze vervolgens verspreid worden. Onder bepaalde omstandigheden (bv. warmte of stilstaand water) kunnen legionellabacteriën zich vermeerderen.

Een neveldouche of fontein met schoon leidingwater (geen recirculatie wegens gevaar voor legionellabesmetting) is bruikbaar op een plek met voldoende wind of luchtcirculatie. Gebruik liever geen vernevelingssysteem indoor, in een gesloten tent of bij weinig wind, omdat dan de hittestress net zal toenemen. Een hogere luchtvochtigheid veroorzaakt op warme dagen meer hittestress.

Gebruik liefst een fijne vernevelaar die water verstuift boven de hoofden. Een vernevelaar die grote druppels achterlaat op de huid brengt een verhoogd risico op zonnebrand door het lenseeffect van druppels. Gebruik je vernevelaars op een massa-evenement? Installeer die dan op verschillende plaatsen. Laat het publiek ook weten dat er op verschillende plaatsen vernevelaars aanwezig zijn, om drummen of massacompressie te voorkomen. Hou er rekening mee dat veel bezoekers elektrische apparaten op zak hebben die waterschade kunnen oplopen. Zorg ook dat bezoekers die niet door de verneveling willen lopen een andere route kunnen volgen. Vernevelingssysteem verkoelen niet alleen bezoekers maar kunnen ook dienen om daken, muren, stenen of de omgeving af te koelen.

Chill-outruimte

Bestaat er bij een evenement een risico op uitdroging, uitputting of alcohol- en drugsgebruik? Dan is het raadzaam om één of meerdere chill-outruimtes in te richten. Op erg warme dagen en/of onder invloed van stimulerende drugs kan in combinatie met energieke beweging (bv. dansen) de lichaamstemperatuur sterk oplopen en is er gevaar op uitdroging en oververhitting, wat levensbedreigend kan zijn. Een chill-outruimte is een publieke ruimte waar mensen kunnen uitrusten en afkoelen. Er zijn zitplaatsen, er wordt geen harde muziek gedraaid en mensen kunnen vrij in- en uit lopen. De chill-outruimte is niet hetzelfde als de observatieruimte bij een EHBO-post. In de observatieruimte vindt (na)behandeling plaats van mensen die bij de EHBO-post geweest zijn. In de chill-out komen mensen in principe alleen maar uitrusten. Laat in de chill-outruimte wel minimaal twee hulpverleners aanwezig zijn die de specifieke kennis en ervaring hebben om oververhitting en alcohol- en drugsgerelateerde problemen te herkennen. Zij kunnen bij gezondheidsincidenten op tijd ingrijpen.

Zwemgelegenheid

Niets zo verfrissend als een verkoelende duik. Maar hou er rekening mee dat zwemmen niet overal toegelaten en zomaar veilig is. In Vlaanderen controleert de Vlaamse Milieumaatschappij de hele zomer lang de kwaliteit van het zwemwater aan de kust en in de zwem- en recreatievijvers in het binnenland. Vindt je evenement plaats buiten zwem- of recreatiezones, waar er geen controle op de zwemwaterkwaliteit gebeurt? Dan moet je een aantal aandachtspunten in acht nemen. Een rivier, beek of visvijver ziet er in de zomer erg verleidelijk uit voor een frisse duik, maar er zijn heel wat gevaren en risico's aan verbonden. Er kunnen bijvoorbeeld verborgen hindernissen zijn onder het water, stromingen kunnen zwemmers in moeilijkheden brengen en er kan grote schade ontstaan als mensen ecologisch kostbare oeverzones betreden. Je weet ook niet of de waterkwaliteit op die locaties zwemmen of recreatie toelaat.

Enkele zaken die je als organisator moet doen¹:

- Vraag voor een eenmalig evenement toestemming aan de burgemeester.
- Informeer de betrokken waterloopbeheerder over het evenement en vraag zeker na of er afvalwaterlozingen, overstorten en koelwaterlozingen in de buurt van de activiteit zijn. Vraag advies over:
  - bevaarbare waterlopen: Waterwegen en Zeekanaal nv of De Vlaamse Waterweg NV
  - onbevaarbare waterlopen 1e categorie: VMM
  - onbevaarbare waterlopen 2e categorie: provinciebestuur
  - onbevaarbare waterlopen 3e categorie: gemeentebestuur
- Laat de nodige analyses uitvoeren door een erkend privélaboratorium.

De monsterneming voor analyse gebeurt het best een week voor het evenement. De parameters die geanalyseerd moeten worden zijn E. coli en intestinale enterokokken. Voor het beoordelen van de resultaten kun je als organisator een beroep doen op de afdeling [Preventie van het Agentschap Zorg en Gezondheid](#).

Meer lezen:

¹ Evenementen buiten zwem- of recreatiezone. Geraadpleegd via:
<https://www.vmm.be/water/zwemwater/evenementen>

- [Publicaties zwemwater](#)
- [Meetresultaten zwemwater](#)
- [Zwemwaterrichtlijnen](#)

Passieve koeling/ventilatie

Ventileren doe je via een gecontroleerd ventilatiesysteem, door ramen op een kier of de kiepstand te zetten of via verluchttingsroosters. Zorg voor een goede luchtdoorstroming. Is er een mechanisch ventilatiesysteem aanwezig? Gebruik dat dan volgens de voorschriften van de installateur. Verlucht de gebouwen als het buiten koeler is dan binnen.

Nachtventilatie is een vorm van passieve (of natuurlijke) koeling waarbij een gebouw kan worden gekoeld met koude buitenlucht tijdens de nacht om oververhitting gedurende de dag tegen te gaan. Zomernachtventilatie is effectief bij gebouwen met voldoende massa om de koude energie op te slaan.

Actieve koeling

Actieve koeling, bijvoorbeeld (mobiele) airco of luchtgekoelde ijswatermachines, is erg efficiënt om een gebouw of ruimte snel en gecontroleerd te verkoelen, maar minder energiezuinig dan natuurlijke of passieve koeling. Airco kan bovendien verantwoordelijk zijn voor infecties van de luchtwegen. Een slecht onderhouden systeem kan ervoor zorgen dat ziektekiemen worden verspreid.

Aanbevelingen:

- Zorg dat de temperatuur in de ruimte niet te laag wordt, zodat het verschil met de buitentemperatuur niet te groot is.
- Probeer binnen een temperatuur tussen 22 en 26 graden Celsius te houden.
- Sluit de ramen en ventilatieroosters niet af, zodat er voldoende verluchting en ventilatie is.
- Zorg voor voldoende reiniging en onderhoud van de installatie en de filter, volgens de aanbeveling van de producent.
- Gebruik geen airco met luchtbevochtiging (door de kans op legionellagroei en -verspreiding als de bevochtiging niet met stoom gebeurt).

Personeel en vrijwilligers

Hulpverleners en personeel

Uit onderzoek blijkt dat bezoekers en vooral hulpverleners onvoldoende een juiste inschatting maken van de symptomen bij een hittedslag. Zo onderzochten Israëliëse wetenschappers de medische problemen die optraden tijdens publieke loopmanifestaties in Tel Aviv van 2007 tot 2013. De resultaten werden in 2014 gepubliceerd in de *Journal of the American College of Cardiology*². Daaruit bleek dat ernstige gezondheidsproblemen bij afstandslopers tien keer vaker het gevolg zijn van een hittedslag dan van hartproblemen. Een hittedslag komt vaker voor dan we vermoeden. Hulpverleners (professionele of vrijwilligers op EHBO-posten) zien een hartstilstand vaak als het gevolg van een hartaanval. Daardoor zien ze de belangrijkste behandeling van een hittedslag, namelijk afkoeling, over het hoofd, waardoor het slachtoffer kan overlijden.

Het gebruik van alcohol en drugs kan ertoe leiden dat het lichaam uitdroogt. Als hulpverleners kennis hebben over watervergiftiging (vooral in relatie tot xtc-gebruik) kan dat veel leed voorkomen. Watervergiftiging treedt op bij inname van grote hoeveelheden water (verhoogde opname), terwijl het lichaam dat niet kwijt kan door een verminderde afgifte als gevolg van xtc-gebruik. Watervergiftiging kan verward worden met symptomen van verhitting of uitdroging. In beide gevallen kunnen symptomen als vermoeidheid, hoofdpijn, sufheid, verwardheid, apathie, honger, braken, moeizame ademhaling, spiertrekkingen, toevallen en bewusteloosheid optreden. Flauwvallen kan berusten op een waterintoxicatie maar ook op een watertekort.

Om mensenlevens te redden is het dus essentieel dat de deskundigheid bevorderd wordt op het vlak van eerste hulp bij en het herkennen van symptomen van hittegerelateerde ziekten (zoals oververhitting en uitdroging), watervergiftiging, dronkenschap en drugsintoxicaties.

Barpersoneel

Zorg dat de drankbediening vlot verloopt en schakel voldoende personeel in. Geef ook aandacht aan het personeel zelf: zorg voor een ruime bezetting, zie erop toe dat ze fit zijn bij de start, las voldoende rustpauzes in, stel een rouleerschema op, creëer een koele rustruimte en leg een aangepaste dresscode op (luchtig, lichtgekleurd) in functie van warme dagen. Train het barpersoneel om symptomen van oververhitting te herkennen en op tijd te signaleren. Leer hen verantwoord alcohol schenken en gezondheidsproblemen door alcohol of drugs (in relatie tot hitte) herkennen.

Stewards/vrijwilligers

Stewards weten hoe ze bezoekers het best kunnen informeren en begeleiden op warme dagen. Ze weten hoe ze de hulpdiensten kunnen inlichten bij oververhitting en uitdrogingsverschijnselen, zeker als er geen hulpposten aanwezig zijn. De stewards zijn getraind om in te staan voor de algemene veiligheid als er paniek uitbreekt wanneer grote groepen mensen onwel worden (gebruik van watertap-punten, verkoelende maatregelen, nooduitgangen, enz.) Laat hen ook actief rondlopen en daarbij alert zijn op hitteklachten en dehydratatie (bij kwetsbare doelgroepen).

² Uit: <http://www.scienceworldreport.com/articles/16302/20140729/endurance-runners-10-times-more-likely-to-die-of-heat-stroke.htm>

Goede voorbeelden

Gratis water op festivals via waterboys, water-
tappunten, waterbars

Voorbeelden van crowdmanagement, crowdcontrol

Dancefestival Emporium bij Berendonck (een- daags festival in Nederland)

Acties bij hitte:

- Aan de 'insmeerbars' kunnen de bezoekers zich gratis insmeren met zonnecrème.
- Er is gratis water verkrijgbaar bij alle toiletgroepen.
- Er worden extra schaduwplekken gecreëerd door middel van schuiltenten, overkappingen, chill-outruimtes ...
- Alle festivaltenten hebben ventilators.
- Aan vijf extra waterbars kunnen mensen halveliterflessen water kopen.
- Het festivalterrein is zodanig ingericht dat er meer van het bosrijke gebied toegankelijk wordt voor de bezoekers.
- De EHBO-posten worden via portofoons gemonitord op mensen met symptomen van hitteziekte.

© Eveline Van Elk

